

ॐ
संस्कृतभारती
पत्रालयद्वारा संस्कृतम्
शिक्षापरीक्षा

निश्चितसमयः - होरात्रयम्
अङ्काः - १००

दिनम्- मन्मथ-सं ॥ श्रावणशुक्लदशमी
भानुवासरः २६/७/२०१५

1. (अ) संस्कृतभाषया उत्तरं पूर्णवाक्येन लिखत । (पञ्चानाम्)

५

1. भीष्मः कस्य स्तोत्रं कृतवान् ?
2. कस्य आगमनेन केषां जन्म सफलम् ?
3. केषां चित्तरत्नं वज्रादपि अखण्डितम् ?
4. पुरुषाः प्रायेण कुत्र अनादरं प्रकटयन्ति ?
5. कः प्रलम्बासुरविद्विषः ?
6. श्रुतिः केषां परमं प्रमाणम् ?

(आ) श्लोकद्वयस्य पदविभागम् अन्वयरचनां च कृत्वा तात्पर्यं संस्कृतभाषया
आङ्ग्लभाषया वा लिखत ।

६

1. ततः श्वेतैर्हयैर्युक्ते महति स्यन्दने स्थितौ ।
माधवः पाण्डवश्चैव दिव्यौ शङ्खौ प्रदध्मतुः ॥
2. स घोषो धार्तराष्ट्राणां हृदयानि व्यदारयत् ।
नभश्च पृथिवीं चैव तुमुलो व्यनुनादयन् ॥
3. योत्स्यमानानवेक्षेऽहं य एतेऽत्र समागताः ।
धार्तराष्ट्रस्य दुर्बुद्धेर्युद्धे प्रियचिकीर्षवः ॥

(इ) सुभाषितद्वयस्य अन्वयार्थं तात्पर्यं च संस्कृतभाषया आङ्ग्लभाषया वा लिखत।

८

1. दम्भेन लोभेन भिया ह्रिया वा प्रायो विनीतो जन एष सर्वः ।

वैराग्यतस्त्वाहृदयं विनीतं नरं वरं दुर्लभमेव मन्ये ॥

2. दानं भोगो नाशास्तिस्रो गतयो भवन्ति वित्तस्य ।

यो न ददाति न भुङ्क्ते तस्य तृतीया गतिर्भवति ॥

3. नागुणी गुणिनं वेत्ति गुणी गुणिषु मत्सरी ।

गुणी च गुणरागी च विरलः सरलो जनः ॥

II. अ. प्रश्नानाम् उत्तरं संस्कृतभाषया आङ्ग्लभाषया वा लिखत ।

६

1. अन्वयरचना विषये त्रीणि वाक्यानि लिखतु ।

2. ऐश्वर्यं विना अपि महतां मण्डनं कीदृशम्?

आ. ससन्दर्भं संस्कृतभाषया आङ्ग्लभाषया वा विवृणुत ।

१२

1. व्याधिः वर्धमानः शत्रुः च नोपेक्षणीयौ ।

2. एकत्र देवकार्यम्। अन्यत्र बन्धुकार्यम् ।

3. शिशुपालस्य शतम् अपराधान् मृष्यामि ।

4. नकुलसहदेवौ सुकुमारौ कोमलदेहौ ।

इ. प्रहेलिकयोः उत्तरम् अर्थं च संस्कृतभाषया आङ्ग्लभाषया वा लिखत ।

६

1. वृक्षाग्रवासी न च पक्षिजातिः तृणं च शय्या न च राजयोगी ।

आपीतवर्णो न च हेमधातुः अतश्च ताम्रः सुरसः क एषः?

2. विराजराजपुत्रारेः यन्नाम चतुरक्षरम् ।

पूर्वार्धं तव वैरीणां परार्धं तव सङ्गरे ॥

III. अ. अधः दत्तानां कृदन्तानाम् इतरे वचने लिखत ।

५

1. कुर्वत्यः
2. स्फुरत्
3. लिखन्तौ
4. गच्छन्तम्
5. पतन्त्याः

आ. आवरणे लिखितस्य धातोः कृदन्तरूपैः रिक्तस्थानानि पूरयत ।

५

१. बालकेभ्यः पाठः न रोचते । (क्रीड्)
२. सन्मार्गे सज्जनं जनाः श्लाघन्ते । (गम्)(शानच् प्रत्ययः)
३. पुष्पस्य सौन्दर्यम् अपूर्वम् । (विकसत्)
४. असत्यं तस्यां मम विश्वासः नास्ति । (कथ्)
५. कृष्णं ----- गोपिकाः रुदितवत्यः । (स्मरन्ती)

इ. रिक्तस्थानानि पूरयत ।

४

१. शास्त्राण्यधीत्यापि..... विद्वान् करोत्यरोगम् ॥
२. यथा ह्येकेन..... रथस्य..... सिद्ध्यति ॥

IV. अ. सन्धिं विभज्य सन्धिनाम लिखत । (षण्णामेव)

६

१. मृच्छकटिका २. जगद्गुरुः ३. मन्निवासः ४. मुञ्च
५. षण्णामानि ६. वाग्धरति ७. सम्पादयति

आ. संयोज्य सन्धिनाम लिखत । (षण्णामेव)

६

१. महत्+यशः २. रूदन्+ आगतः ३. अं + कः ४. तत्+ज्वलति
५. बृहत्+नगरम् ६. सम्राट् + इति ७. उत् + डयते

इ. सन्धिं कृत्वा विसर्गस्य स्थाने कः आदेशः केन नियमेन प्राप्तः इति लिखत ।

६

१. जनाः + एव २. असक्तः + सततम् ३. युक्तः + अस्ति
४. पुनः + मिलामः ५. युयुधानः + विराटः ६. इतः + ततः

ई. एतानि पदानि उपयुज्य वाक्यानि रचयत । (पञ्चानामेव)

५

१. योगाभ्यासः २. वेदना ३. अधीयते ४. जानद्भिः ५. चिन्तयन्त्याम्
६. परिमितम् ७. जलबन्धम्

V. अ. गणे अनर्हं पदं पृथक्कुरुत । कारणं च लिखत ।

३

१. 1) अश्वत्थामा 2) रामः 3) बलिः 4) हनूमान्
२. 1) उद्यमम् 2) साहसम् 3) बलम् 4) धैर्यम्
३. 1) उत्तिष्ठत 2) जाग्रत 3) निबोधत 4) नमस्कुरुत
४. 1) चित्तम् 2) बुद्धिः 3) वाक् 4) क्रिया

आ. अधः दत्तेषु एकं विषयम् अधिकृत्य दशभिः वाक्यैः संस्कृतेन लघुप्रबन्धं लिखत ।

५

१. धर्मराजाय द्रौपद्याः उपदेशः ।
२. इन्द्रप्रस्थप्रयाणम् ।

इ. एकं न्यायं संस्कृतभाषया आङ्ग्लभाषया वा विवृणुत ।

२

१. घट्टकुटीप्रभातन्यायः ।
२. अन्धपङ्गुन्यायः ।

VI. (अ) अनुच्छेदं पठित्वा प्रदत्तान् प्रश्नान् उत्तरत ।

(५)

यद्यपि अद्य समग्रं जगत् धनसुखादि-सम्पादने तत्परं दृश्यते, तथापि एकं तु स्पष्टं यत् प्रभूत-धन-सम्पादनमात्रेण जीवनं तृप्तिमयं न भवति इति । स्वार्थभावनां विना या सेवा क्रियते सा एव तृप्तये स्यात् । महत् साहाय्यं कृतं चेदेव तृप्तिः इति न । अल्पमपि साहाय्यं साहाय्यानि वा महत्यै तृप्तये भवेयुः । एषा साहाय्य-प्रवृत्तिः एव उपकारः इति उच्यते । अतः स्वस्य स्माजस्य उन्नत्यै अद्यापि बहवः सज्जनाः आत्मानं प्रवर्तयन्तः सन्ति ।

१. जीवनं तृप्तिमयं कर्तुं कः उपायः ?
२. अस्य अनुच्छेदस्य उत्तम-शीर्षकं किं स्यात् ?
३. अनुच्छेदात् शत्रन्त-पदं चित्वा लिखत ।
४. साहाय्यम् इत्यस्य पदस्य समानार्थक-पदं लिखत ।
५. “सज्जनाः” इति पदं विभज्य सन्धिनाम लिखत ।

आ) वालिवध-सम्बन्धितम् एतत् चित्रं दृष्ट्वा प्रबन्धम् एकं लिखत ।

(५)

